

Mit møde med Christian Nielsen

Af

KNUD KLEM

Museets mangedårige leder Knud Klem var i høj grad medvirkende til, at Christian Nielsen blev tilknyttet institutionen. I artiklen fortæller han, hvordan kontakten mellem Christian og Handels- og Søfartsmuseet blev etableret og udbygget.

Mit møde med Christian Nielsen skriver sig i første omgang fra hans kontakt med museets senere skibstekniske konsulent, civilingeniør Knud E. Hansen, der dengang var ansat på Helsingør Skibsværft og samtidig var hovedlærer i skibsbygning ved Helsingør Teknikum, hvor jeg selv også underviste. Knud E. Hansen fik i den periode sit første familiefartøj »Solstraale«, bygget på Christians far Carl Nielsens bådebyggeri ved Fejø havn, der i tiden forinden var udbygget med en byggehal, hvor fartøjerne kunne spanterejses og klædes under tag. Jeg besøgte familien Carl Nielsen sammen med Knud E. Hansen, der ønskede at tilse byggeriet. Både Carl og Christian Nielsen var særdeles ivrige debattører, og der opstod den livligste diskussion både om »Solstraale« og bådebyggeri i almindelighed. Det var folk, der var inde i de faglige anliggender, ikke mindst hvad der i større og mindre grad omfattede de lokale forhold. I Christians bedstefar Niels Christian Nielsens tid var især skabt de grundgående åledrivkvaser, der indtil motorens indførelse var så anvendelige og gangbare og byggedes af familien i stort tal. Denne danske type drøftedes ivrigt og sattes i forhold til de tyske klippebyggede drivkvaser, som i perioden så stærkt havde konkurreret med de danske. Først og fremmest drøftedes naturligvis »Solstraale«.

Det fremgår af Palle E. Christiansens artikel i nærværende årbog, at Carl Nielsen ikke helt var indstillet på Knud E. Hansens ønsker om at overføre den gamle danske jagts traditioner ind i en 23 fods lystbåd, men de fandt opgaven spændende og bøjede sig for Knud

E. Hansens ideelle ønsker. Desuden var det jo dejligt arbejde at samle sig om i en død periode. Problemerne om »Solstraale« drøftedes dog under taktfulde former. Man havde nemlig også andre grunde til at vise sin taknemlighed over for Knud E. Hansen. Denne forstod, at Christian Nielsen, som den dygtige bådebygger han var, også burde lære at opmåle og tegne. Christian Nielsen havde aldrig passeret nogen teknisk skole, men Knud E. Hansen fik lavet det arrangement, at Christian på Helsingør Teknikum kunne lære at tegne, således at han kunne deltage i en del af undervisningen på Teknikum. Det var jo ikke til at tænke på, at han kunne blive skibskonstruktør (skibsingeniør). Det rakte pengene ikke til, og de teoretiske forudsætninger, som skolen ville kræve, manglede. Men tegning fik han lært, først forsigtigt med blyant, senere dristigere med pen og ridsejer i tusch. Allerede på dette tidspunkt havde vi iagttaget, at han var en særdeles habil modelbygger, og han leverede modeller til Søfartsmuseet og satte, så vidt jeg erindrer, sin bådebyggerlægt det første minde ved den fortrinlige model af åle drivkvasen »De 13 Søskende« af Askø, bygget af bedstefaderen i 1911. Som bekendt udviklede han ved sin praktiske snille en opmålingsmetode, som gjorde ham til en hurtig og dygtig opmåler. Han har redegjort for sin metode i museets årbog for 1958, så andre kan drage nytte heraf.

Naturligvis ville museet gerne have knyttet dette talent nærmere til sig. Desværre var der ingen bevilling dertil, og Christian foretrak også at arbejde hos sin far i sæsonen, så længe der var arbejde, hvorefter han ved efterårstid tog til Saksøbing, hvor han udførte forskelligt arbejde ved sukkerfabrikken, hvor man var glad for hans arbejde, og Christian var tilfreds med det udkomme, han således på forskellig måde skaffede sig.

Da kustode August Nielsen afgik ved døden i 1952, var der pludselig en lønning til rådighed, men rigtignok som kustode og ikke som modelbygger. Jeg tilbød Christian denne post, og nu slog han til. Jeg lovede, at jeg af al magt skulle søge tilvejebragt en selvstændig bevilling, og det var af politiske grunde nok mest praktisk at søge om en konservatorstilling, for en modelbygger, som det først og frem-

Civilingeniør Knud E. Hansens lystfartøj »Solstraale« rulles ud af familien Niensens værksted på Fejø i 1939. Midt i billedet ses den 25-årige Christian Nielsen, og manden med hvid hue er hans far, bådbygger Carl Nielsen. (Efter fotografi venligst udlånt af læge, fru Helga Knud E. Hansen). *Solstraale, a yacht built for Knud E. Hansen, being rolled out of the Nielsen family's boatyard on Fejø in 1939. In the centre the twenty-five-year-old Christian Nielsen; in the white hat his father, Carl Nielsen.* (Photo by courtesy of Mrs. Knud E. Hansen).

mest drejede sig om, ville nok vanskeligt gå igennem. Men man kunne jo godt lade konservator fortrinsvis bygge modeller. Fra en onkel havde Christian tidligere arvet et hus på Fejø i nærheden af forældrenes hus, og her var han flyttet ind, men til alt held besluttede han at sælge det.

Som det var at vente, slog embedsmænd og politikere op i lønningsloven under konservatorer, hvor man fandt nogle stykker ved Zoologisk museum, som udstoppede fugle. De var lønnet på et meget lavt løntrin, og det godtoges så af ministerium og finansudvalg.

Det var ikke helt efter museets ønsker. Der er adskillige hundreder af folk, som stopper fugle ud, men kun få modelbyggere af Christians særegne talent. Vi måtte slå os til tåls med det, men jeg lovede

Christian af al magt at bibringe myndighederne denne opfattelse. Det lykkedes også, men det tog lang tid, og selvom det løntrin, som han nåede op på, ikke var ganske tilfredsstillende, var det dog et godt skub fremad, og Christian erklærede sig tilfreds.

I øvrigt har det jo været alle konservatorers lod, at de var udgået fra håndværket og derfor lønningsmæssigt klassificeredes som håndværkere. Christian delte der skæbne med adskillige andre tilsvarende kunstnere, bl.a. alle Nationalmuseets mange fremragende folk i denne kategori, og der har skullet flere museumslove og -nævn til, før vi kom så vidt, at vi nu har en konservatorskole, som henhører under Kunstakademiet, så museerne kan håbe på at få de rette folk til bedre lønninger.

I øvrigt har det for museet været af den største betydning, at Christian var håndværker, for når vi kom rundt på forskningsrejser langs de danske, svenske og norske kyster (vi mangler endnu Færøerne, tildels også Grønland) og besøgte bådebyggerierne rundt omkring, var Christian den, vi havde mest glæde af, når der skulle stilles spørgsmål, for bådebyggerne antog Christian for en af deres egne, som de lettere åbnede sig overfor end for lærde akademikere.

Det var en stor glæde at besøge Christian i hans barndomshjem. Det har min kone og jeg gjort flere gange, og vi har nydt den overmåde hyggelige stemning og fremragende gæstfrihed både fra hans fars og ikke mindst fra hans prægtige mors side. Forældrene forstod i høj grad værdien af deres børns uddannelse. Han havde en søster, som var uddannet havearkitekt og gift med en lærer. Der var et hjerteligt forhold mellem de to søskende, og man mærkede knapt den reservation, som Christian kunne nære over for belæste folk.

Christian havde et stort handicap derved, at han var uhjælpelig ordblind. Det var et begreb, der i hvert fald dengang var ubekendt på Fejø. Det er næppe nok gået op for befolkningen på de mere ydmyge steder og måske endda også i større samfund, og det godtages stadig ikke rigtigt blandt folk. I de allerfleste tilfælde kan velbegavede elever i kraft af deres intelligens klare sig langt med egne kræfter. Svaghederne bliver først opdaget, når de skal skrive HF- eller stu-

Christian Nielsen i modelværkstedet på museet i 1959. *Christian Nielsen in the Museum's model workshop in 1959.*

dentereksamenstile. Eleverne selv og ikke mindre deres forældre føler en vis skam derved. Jeg har haft den glæde i min daværende egenskab af formand for skolekommissionen i 1943 at tage initiativ til indførelse af ordblindeundervisning i Helsingør. Det begyndte småt, men er efterhånden en stor institution, som gør sin gavn men trods alt næppe finder alle.

Min kone er skolepsykolog både af uddannelse og af medfødte egenskaber. Hun har en særlig evne til at få folk til at lukke sig op og søge vejledning også af egen drift, fordi de ved, at de kan gøre det trygt og uden indiskretioner. Denne tryghed følte Christian over for hende. Han har ved adskillige lejligheder, når han kom hos os, og da han var så umådelig hjælpsom over for sine venner, var det ikke sjældent, tillidsfuldt talt med hende og søgt vejledning for sine bekymringer.

Han blev som bekendt forfatter og skrev gode afhandlinger og bøger, bl.a. den ofte udgivne om »Danske Bådtyper«, der rummer kvintessensen af hans arbejde på museet. Der er ikke den ringeste tvivl om, at han ved ordblindeundervisning i rette tid og på rette måde ville have kunnet komme langt videre, hvis han havde kunnet gøre tingene selv, også hvad sprog og grammatik angik, og han kunne være blevet støttet ved taleundervisning.

Heldigvis nåede han anerkendelse som kapacitet. Hans bog kom i flere udgaver og blev i 1980 udgivet på engelsk.

Anerkendelsen skete også gennem den hjælp, han har ydet ejerne af træskibe. Også her gjorde han sig gældende og følte, at han helt slog til, og den virksomhed har skibsejerne haft al mulig grund til at være glade for, og ikke mindst på dette område har museet haft grund til at værdsætte hans arbejde. Den anseelse, han nød i disse kredse, blev ikke alene hans men også museets.

Når man anvendte ham så stærkt på disse områder, måtte det naturligvis gå ud over det almindelig konservatorarbejde og modelbyggeriet. Man kan jo ikke være to steder på een gang. Selvsagt vanskeliggjorde hans voksende sygdom også hans arbejde og måtte anspænde hans kræfter.

Gennem en menneskealder har jeg følt ham som en af mine virkelig gode venner. Både han og hans kone var velkomne gæster. Af faglige årsager og på grund af hans store hjælpsomhed var det oftest ham, vi så. Jeg husker i høj grad hans reaktion, da jeg bad om at måtte sige du til ham. I min tid var du-formen knap så udbredt som senere, men derfor, hvor den anvendtes, desmere værdifuld. Hans svar var: Man kan da ikke sige du til sin direktør. Han lærte det efterhånden, men aldrig helt, navnlig ikke i den skriftlige form, hvor man lettere er i stand til at undgå den direkte tiltale, og hans skriftlige hilsner afsendtes ikke fra Ketty og Christian, men fra Ketty og Christian Nielsen.

Som museumsmand har det været en af mine største glæder at benytte ham i museumsarbejde og have lov til at kalde ham min ven.

CHRISTIAN NIELSEN

Summary

Christian Nielsen's association with the Danish Maritime Museum was largely due to the efforts of Knud Klem, who was for many years its Director. In his article he tells of Nielsen's first contact with the Museum in 1939, when he made his first model for it - of *De 13 Søskende*, an eel drifter. In 1953 he was appointed to the permanent staff as conservator and model builder.